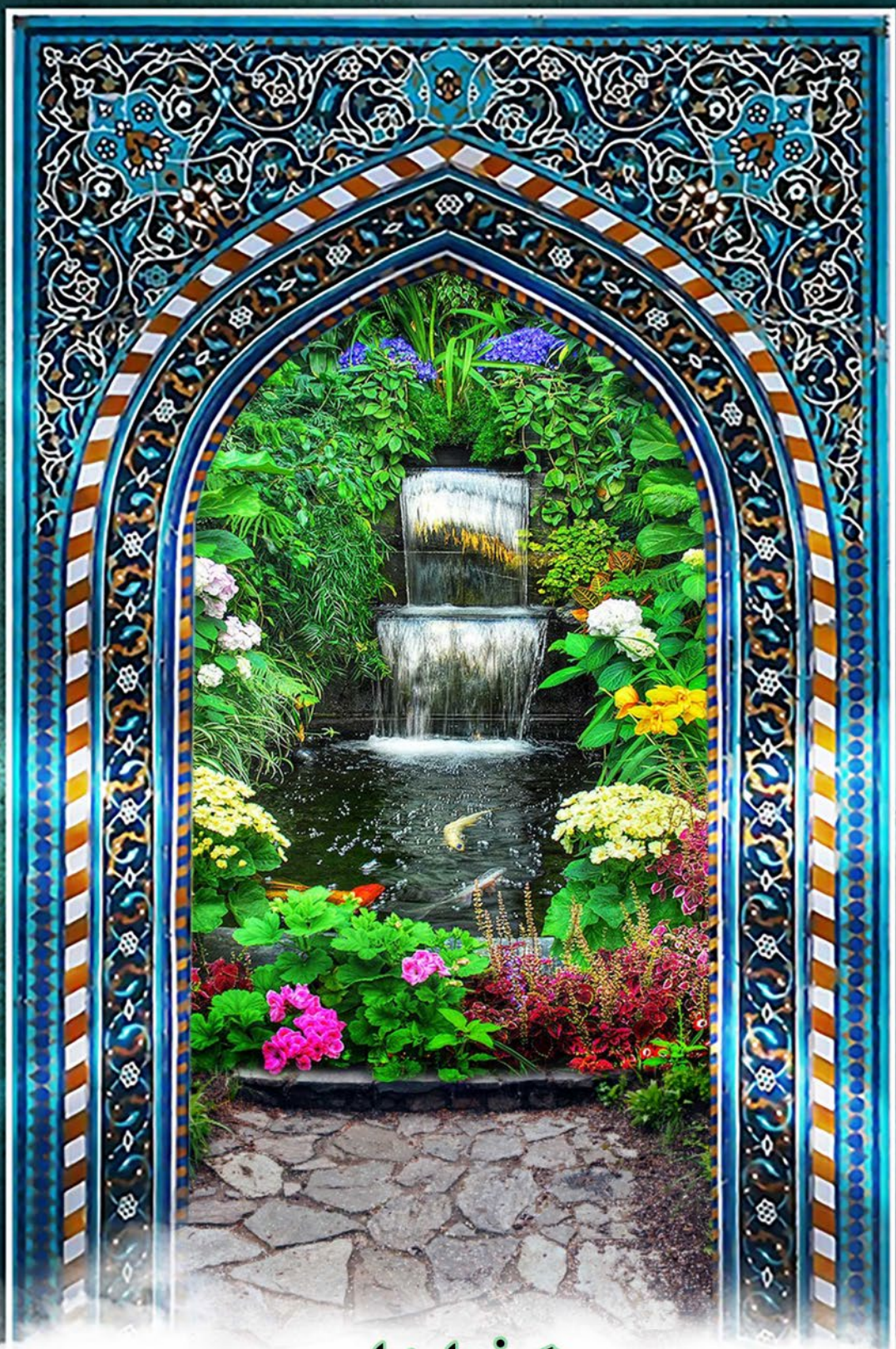

گفتارهای

مَنْصُورِ هَاشِمِی خراسانی

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ نماز

بسم الله الرحمن الرحيم

پنج گفتار از آن جناب درباره‌ی فضیلت نماز نافله و احکام آن

۱. أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْقَاسِمِ الطَّهْرَانِيُّ، قَالَ: ذُكِرَ عِنْدَ الْمُنْصُورِ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِنَا، فَقُلْتُ: إِنَّهُ كَسْلَانٌ، فَقَالَ: مَا هُوَ بِكَسْلَانٍ وَلَكِنَّ الْكَسْلَانَ مَنْ يَتْرُكُ النَّافِلَةَ!

ترجمه‌ی گفتار:

حسن بن قاسم طهرانی ما را خبر داد، گفت: مردی از یارانمان نزد منصور یاد شد، پس گفتم: او تنبل است، پس فرمود: او تنبل نیست، بل تنبل کسی است که نافله را ترک می‌کند!

۲. أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطَّالِقَانِيُّ، قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ الْمُنْصُورِ، فَأَقْبَلَ عَلَيَّ فَقَالَ: إِنِّي لِأَجِبُكَ يَا أَحْمَدُ! قُلْتُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي حَبَّبَنِي إِلَى وَلِيِّهِ وَلَكِنْ لِمَادَا؟ قَالَ: لِأَنَّكَ تَقْضِي مَا فَاتَكَ مِنَ التَّوَافِلِ وَلَا يَقْضِيهِ إِلَّا دُو حَظٍّ عَظِيمٍ!

ترجمه‌ی گفتار:

احمد بن عبد الرحمن طالقانی ما را خبر داد، گفت: نزد منصور نشسته بودم، پس به من روی نمود و فرمود: هرآینه من تو را دوست می‌دارم ای احمد! گفتم: ستایش خداوند را که من را نزد ولیش محبوب کرد، ولی برای چه؟! فرمود: برای اینکه تو نوافلی که از تو فوت می‌شود را قضا می‌کنی و آن‌ها را قضا نمی‌کند مگر صاحب بهره‌ای بزرگ!

۳. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْجُوزْجَانِيُّ، قَالَ: سَأَلْتُ الْمُنْصُورَ عَنْ تَوَافِلِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، فَقَالَ: ثَمَانٌ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ وَثَمَانٌ بَعْدَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعٌ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَرَكَعَتَانِ بَعْدَ الْعِشَاءِ وَثَمَانٌ صَلَاةُ اللَّيْلِ وَثَلَاثُ صَلَاةِ الْوُتْرِ وَرَكَعَتَانِ قَبْلَ صَلَاةِ الْفَجْرِ، قُلْتُ: إِنِّي رُبَّمَا أَشْتَغِلُ فَلَا أُطِيقُ ذَلِكَ،

فَقَالَ: مَهْمَا تَرَكْتَ مِنْهَا فَلَا تَتْرُكْ أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهُ وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْعَصْرِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَصَلَاةَ اللَّيْلِ وَرَكْعَتَيِ الْفَجْرِ وَلَيْسَ عَلَيْكَ جُنَاحٌ أَنْ تُقَدِّمَ بَعْضَ نَوَافِلِ الظُّهْرِ فَتُصَلِّيَهَا قَبْلَ الزَّوَالِ فَإِنِّي رُبَّمَا أَفْعَلُ ذَلِكَ، قُلْتُ: كَيْفَ تُقَدِّمُهَا عَلَى الْوَقْتِ؟! قَالَ: لَا أَرَى بِذَلِكَ بَأْسًا، أَمَا قَالَ اللَّهُ: ﴿فَاسْتَيْقُوا الْخَيْرَاتِ﴾؟!^١

ترجمه‌ی گفتار:

عیسی بن عبد الحمید جوزجانی ما را خبر داد، گفت: از منصور درباره‌ی نوافل شب و روز پرسیدم، پس فرمود: هشت رکعت بعد از زوال آفتاب و هشت رکعت بعد از نماز ظهر و چهار رکعت بعد از نماز مغرب و دو رکعت بعد از نماز عشاء و هشت رکعت نماز شب و سه رکعت نماز وتر و دو رکعت قبل از نماز صبح، گفتیم: من گاهی مشغول می‌شوم و توان آن را ندارم، پس فرمود: هر چه از آن را ترک کردی، پس چهار رکعت قبل از نماز ظهر و دو رکعت بعد از آن و دو رکعت قبل از نماز عصر و دو رکعت بعد از نماز مغرب و نماز شب و دو رکعت (نافله‌ی) صبح را ترک نکن و بر تو گناهی نیست که برخی از نوافل ظهر را پیش بیندازی، پس پیش از زوال به جای آوری؛ چراکه من گاهی این کار را انجام می‌دهم، گفتیم: چطور آن را بر وقت پیش می‌اندازی؟! فرمود: اشکالی در آن نمی‌بینم، آیا خداوند نفرموده است: «در خیرات پیشی بگیرد»؟!^١

٤. أَخْبَرَنَا هَاشِمُ بْنُ عُبَيْدٍ الْحُجَنْدِيُّ، قَالَ: سَأَلْتُ الْمُنْصُورَ عَنِ السَّنَنِ الرَّوَائِبِ، فَقَالَ: مَهْمَا تَرَكْتَ مِنْ شَيْءٍ فَلَا تَتْرُكْ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْعَصْرِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الصُّبْحِ وَلَا تَتْرُكْ صَلَاةَ الْوُتْرِ وَلَئِنْ صَلَّيْتَ بَعْدَ الْعِشَاءِ رَكْعَتَيْنِ لَكَانَ خَيْرًا لَكَ، قُلْتُ: مِنْهُمْ مَنْ يُصَلِّي قَبْلَ الظُّهْرِ ثَمَّانَ رَكَعَاتٍ، فَقَالَ: لَا يُصَلِّيَهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ وَسَأَلْتُهُ عَنِ الرَّوَائِبِ فِي السَّفَرِ، فَقَالَ: لَا تَتْرُكْ رَايَةَ الْفَجْرِ وَالْمَغْرِبِ وَلَا تَتْرُكْ صَلَاةَ الْوُتْرِ وَسَأَلْتُهُ عَنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ، فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً يُوْتِرُ مِنْهَا بِوَاحِدَةٍ فَإِذَا فَرَّغَ مِنْهَا اضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمَوَدُّنُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ، قُلْتُ: فَإِلَّا اضْطَجَعَ عَلَى الشَّقِّ الْأَيْمَنِ سُنَّةٌ؟ قَالَ: نَعَمْ وَسَأَلْتُهُ عَنْ صَلَاةِ الضُّحَى، فَقَالَ: مَا صَلَّاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، قُلْتُ: أَلَمْ يُصَلِّهَا يَوْمَ الْفَتْحِ؟! قَالَ: مَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهَا كَانَتْ صَلَاةَ الشُّكْرِ وَلَا بَأْسَ لِلرَّجُلِ أَنْ يُصَلِّيَ مَتَى شَاءَ إِذَا لَمْ يَتَّخِذْهُ سُنَّةً.

ترجمه‌ی گفتار:

هاشم بن عبید حُجندی ما را خبر داد، گفت: از منصور درباره‌ی سنت‌های مقرر پرسیدم، پس

فرمود: هر چیزی را ترک کردی، چهار رکعت قبل از (نماز) ظهر و دو رکعت بعد از آن و دو رکعت قبل از (نماز) عصر و دو رکعت بعد از (نماز) مغرب و دو رکعت قبل از نماز صبح را ترک نکن و نماز وتر را ترک نکن و اگر بعد از (نماز) عشاء دو رکعت بگزاری برایت بهتر است، گفتم: از آنان کسی است که قبل از (نماز) ظهر هشت رکعت می‌گزارد، پس فرمود: آن را جز صاحب بهره‌ای سترگ نمی‌گزارد و از او درباره‌ی سنت‌های مقرر در سفر پرسیدم، پس فرمود: سنت مقرر فجر و مغرب را ترک نکن و نماز وتر را ترک نکن و از او درباره‌ی نماز شب پرسیدم، پس فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از شب یازده رکعت می‌گزارد که آن را با یک رکعت وتر (یعنی فرد) می‌نمود، پس چون از آن فراغت می‌یافت بر پهلوی راستش می‌خسبید تا آن گاه که مؤذن به نزدش بیاید، پس آن گاه دو رکعت سبک می‌گزارد، گفتم: پس خسبیدن بر پهلوی راست سنت است؟ فرمود: آری و از او درباره‌ی نماز ضحی (یعنی چاشت و بعد از طلوع آفتاب) پرسیدم، پس فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آن را نگزارد، گفتم: مگر در روز فتح (مکه) آن را نگزارد؟! فرمود: چه می‌دانی؟ شاید آن نماز شکر بود و اشکالی ندارد که انسان هر وقت می‌خواهد نماز بگذارد هرگاه آن را سنتی نگیرد.

۵. أَخْبَرَنَا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ عَبْدِ الْقَيْوَمِ الْبَلْخِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمَنْصُورَ يَقُولُ لِأَصْحَابِهِ: عَلَيْكُمْ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ فَإِنَّهُ مَنْ لَمْ يُصَلِّ صَلَاةَ اللَّيْلِ فَلَيْسَ مِنِّي، قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، إِنِّي أَعْرِفُ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِكَ لَا يُصَلِّيَهَا وَهُوَ أَشَدُّ شَيْءٍ مَحَبَّةً لَكَ! قَالَ: لَا وَاللَّهِ إِنَّهُ لَا يَسْتَطِيعُ مَعِيَ صَبْرًا، فَلَمْ يَلْبِثِ الرَّجُلُ إِلَّا قَلِيلًا فَعَرَضَتْ لَهُ شُبْهَةٌ فَذَهَبَ!

ترجمه‌ی گفتار:

عبد السلام بن عبد القیوم بلخی ما را خبر داد، گفت: شنیدم منصور به یاران خود می‌فرماید: بر شما باد به نماز شب؛ چراکه هر کس نماز شب نمی‌گزارد از من نیست، گفتم: فدایت شوم، من مردی از یاران تو را می‌شناسم که آن را نمی‌گزارد، در حالی که او بیش از هر چیزی تو را دوست می‌دارد! فرمود: نه به خدا سوگند، او نمی‌تواند به همراه من صبر کند، پس مرد جز اندکی درنگ نکرد که شبهه‌ای برایش پیش آمد، پس رفت!

شرح گفتار:

به نماز غیر واجب از آن حیث که افزون بر نماز واجب است، «نافله» گفته می‌شود و آن بر دو گونه است: نماز غیر واجبی که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بر آن مراقبت داشته و از این حیث، «سنت» محسوب می‌شود و نماز غیر واجبی که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بر آن مراقبت نداشته و از این حیث، سنت محسوب نمی‌شود، ولی با توجه به عمومات سخن خداوند درباره‌ی

افزودن بر کارهای خیر، «مستحب» محسوب می‌شود، مشروط به اینکه جنبه‌ی تشریع و بدعت پیدا نکند؛ به این معنا که کیفیتی اختراعی نداشته باشد یا به منزله‌ی سنت گرفته نشود.

بی‌گمان بهترین نوافل، نوافلی است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بر آن‌ها مراقبت داشته و از این حیث، سنت محسوب می‌شوند؛ زیرا آن حضرت چیزی از خیر را باقی نگذاشته مگر اینکه انجام داده و اسوه‌ی حسنه‌ای برای مسلمانان است. از این رو، سفارش‌های فراوانی از اهل بیت و صحابه درباره‌ی مراقبت بر این نوافل رسیده، بلکه مراقبت بر آن‌ها از دیرباز سیره‌ی صالحان بوده و ترک آن‌ها قبیح و نشانه‌ی سستی در دین شمرده شده است.

اما بی‌گمان مهم‌ترین این نوافل، نافله‌ی شب است که روشنی چشم شب‌زنده‌داران است و خداوند پیامبر خود را به آن امر کرده و درباره‌اش فرموده است: **﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا﴾**^۱؛ «و پاسی از شب را به آن بیدار باش نافله‌ای برای تو تا شاید پروردگارت تو را به مقامی ستوده برساند»؛ همچنانکه فرموده است: **﴿الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَاتِلِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ﴾**^۲؛ «شکیبایان و راستگویان و فرمان‌برداران و انفاق‌کنندگان و کسانی که در سحرگاهان استغفار می‌کنند» و فرموده است: **﴿وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ﴾**^۳؛ «و در سحرگاهان آنان استغفار می‌کنند». از این رو، روایات فراوانی از پیامبر، اهل بیت و صحابه رسیده است که به مراقبت بر نماز شب - خصوصاً در سحرگاهان - سفارش می‌کند و از برکات فراوانی برای آن مانند آمرزش گناهان و برآمدن حاجات و گشایش روزی خبر می‌دهد و تبعاً در گفتارهای منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی نیز بر آن تأکید فراوانی شده است؛ چنانکه افزون بر گفتارهای فوق، در نامه‌ای از آن جناب آمده است: «نافله‌ی شب را ترک نکن و در سحرگاه به استغفار کوش»^۴ و در گفتاری از آن جناب آمده است: **«صَلَاةُ اللَّيْلِ حَيَاةٌ لِقُلُوبِكُمْ»**^۵؛ «نماز شب حیاتی برای دل‌های شماست» و در نامه‌ای از آن جناب آمده است: «یاران مهدی کسانی نیستند که معصیت خداوند می‌کنند؛ یاران او کسانی هستند که از گناهان کوچک و بزرگ می‌پرهیزند؛ شب‌ها را به نماز بر می‌خیزند و روزها را به تحصیل علم و تعلیم آن به دیگران می‌پردازند»^۶ و در گفتاری از آن جناب آمده است: «نمی‌بینید آنانی را که شب‌ها از بیم مرگ نمی‌خوابند و از واهمه‌ی آتش می‌گیرند؟ باور آنان به آخرت چنان است که گویی آن را می‌بینند. اشتیاق‌شان به بهشت اشتیاق کسانی است که میان دشت‌های سرسبز آن گام می‌نهند و در کنار جویباران

۱. الإسراء / ۷۹

۲. آل عمران / ۱۷

۳. الذاریات / ۱۸

۴. نامه‌ی ۱۶

۵. گفتار ۱۰۱، فقره‌ی ۹

۶. نامه‌ی ۲

زیبای آن می‌نشینند و در سایه‌ی درختان پرمیوه‌اش که همواره برقرار است استراحت می‌کنند، در حالی که می‌دانند پس از مرگ نخستین دیگر نخواهند مرد و در همسایگی خدا جاودان خواهند زیست»^۱ و در گفتاری از آن جناب آمده است: «چه شب‌هایی که خواب به چشمشان نمی‌آید و در گوشه‌ای تاریک و خلوت، زانوی تفکر به آغوش می‌گیرند. گاهی به نماز برمی‌خیزند و گاهی به سجده می‌روند. گاهی نیز دیدگان اشک‌بار خویش را به آسمان شب می‌دوزند، چنانکه گویی در میان ستارگان آن به دنبال چیزی می‌گردند. اگر پرده از پیش چشمانت کنار رود خواهی دید که فرشتگان بر آن‌ها فرود آمده‌اند و گرد آن‌ها را فرا گرفته‌اند و درهای آسمان به رویشان گشوده شده و بهشت‌های پر نعمت برایشان مهیا گشته است. آه که چه اندازه مشتاق آن‌هایم!»^۲ و در نامه‌ای از آن جناب آمده است: «در میان شب‌ها چنان بودند که گویی کندوهای عسل‌اند! در نماز و استغفار و خواندن قرآن صبح می‌کردند و در علم و جهاد و خدمت به مردم شب، نه خسته می‌شدند و نه تردید می‌کردند. خدایشان بیامرزد»^۳.

برای خواندن توضیحات بیشتری در این باره، به پرسش و پاسخ ۲۸۴ و ۲۸۱ مراجعه کنید.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌هایم حضرت امام

۱. گفتار ۲۱
۲. گفتار ۱۱
۳. نامه‌ی ۶

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌هایم حضرت امام

صفحه توییتر پایگاه

صفحه اینستاگرام پایگاه

صفحه تلگرام پایگاه

صفحه فیس‌بوک پایگاه

لینک مطلب آیین

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.